

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ มีมากขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงอิทธิพล วัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศและการที่คนไทยรับเอาวัฒนธรรมเหล่านั้น โดยที่ไม่ได้ใช้ปัญญา ความรู้ ผสมผสานให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย ทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและสังคมไทย (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, 2536 : 1) จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย เช่น การชิงทรัพย์ คนปล้นพระ การเอาเปรียบทางเพศ พ่อข่มขืนลูก ครูข่มขืนศิษย์ การทุจริต คอร์รัปชัน การฝ่าฝืน กฎจราจร และอาชญากรรมต่างๆ (สุรพล ชลดำรงกุล, 2542 : 101) ซึ่งสามารถสังเกตได้จาก เหตุการณ์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันและข้อมูลจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2539 : 10)

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนหนึ่งขาดคุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความบกพร่องในการให้การศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม การที่เราจะลดปัญหาสังคมจะต้องมีการพัฒนาความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม ให้ฝังลึกจนเป็นค่านิยมอยู่ในลักษณะนิสัยและอยู่ในจิตใจของบุคคล เพื่อจะช่วยให้บุคคลละอายต่อการกระทำชั่วหันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม (ประไพ มุ่งจำกัด, 2538 : 1) และการจัดการศึกษาของไทยเท่าที่ผ่านมามุ่งเน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ และมุ่งพัฒนาทางด้านวัตถุเป็นสำคัญจนคนส่วนใหญ่มีค่านิยมที่ผิด ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองทางด้านจริยธรรม จึงทำให้จริยธรรมของคนในสังคมเสื่อมลง (บุญมี แทนแก้ว, 2539 : 208) การที่จะพัฒนาคนในสังคม ให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น เราจะต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชน เพื่อให้เขาเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาของสังคมและประเทศ (กุหลาบ ดิยะสัตย์กุล โกวิท, 2531 : 5)

ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมนับว่าเป็นปัจจัยทางสังคมที่จะทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ปัญหาความวุ่นวายต่างๆ ทางสังคมจะลดลงไป แนวทางหนึ่งในการพัฒนาเพื่อลดปัญหาดังกล่าว คือ การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในสังคมซึ่งกลุ่มที่น่าจะพัฒนาเพื่อปลูกฝังจริยธรรมพื้นฐาน คือ กลุ่มบุคคลในวัยเรียน (สุพล วัจนินท์, 2531 : 45) และดังกล่าวของประภาศรี สีหอำไพ (2535 : 25) ที่ว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กจะทำให้เป็นคนที่มีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ ขยายขอบเขตคุณงามความดีไปถึงการช่วยเหลือผู้อื่นให้พบเห็นถึงดีงามโดยทั่วกันด้วยความรักและเมตตาธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรมว่า การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านรายได้ ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม คือ การย่อหย่อนในคุณธรรม จริยธรรมขาดระเบียบวินัย การเอาใจเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของไทยเริ่มจางหายไปพร้อมกับการล่มสลายของสถาบัน ครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2559) ที่ส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมไทยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์และค่านิยมอันดีงามของไทย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับใดก็สามารถที่จะสั่งสอนจริยธรรมโดยทางตรงและทางอ้อมได้ การสอนจริยธรรมโดยทางตรง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมหรือศาสนาต่างๆ ส่วนการสอนจริยธรรมทางอ้อมนั้นนักเรียนจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ผู้ประกอบกิจกรรมได้พัฒนาลักษณะทางจริยธรรม ส่วนสถาบันทางศาสนานั้นนับว่าเป็นสถาบันทางจริยธรรมโดยตรง (น้อย พงษ์สนิท, 2530 : 84)

ตามโครงสร้างของระบบหลักสูตรทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545 : 3) ได้คาดหวังให้เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ มีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการ และใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น เป็นบุคคลที่มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบอาชีพสุจริต และพึ่งตนเองได้ เป็นบุคคลที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และ

ถึงแวดลอมรวมทั้งยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 5)

ตามแนวทางการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น กรมวิชาการได้ให้ความสำคัญและส่งเสริม โดยเฉพาะในด้านจริยธรรมและค่านิยมที่สร้างสรรคของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นคน (Man hood) พัฒนากำลังคน (Man power) และพัฒนาศักยภาพของคน (Man potential) ทั้งนี้เพื่อผลิตคนดี มีความสามารถ มีคุณภาพตามที่สังคมและประเทศต้องการ เยาวชนจึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งของชาติเพราะเป็นผู้ที่จะต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป อนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับความประพฤติของเยาวชนเป็นสำคัญ ถ้าเยาวชนประพฤติตนเป็นพลเมืองดีอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม เมื่อเติบโตขึ้นจะเป็นพลเมืองที่คืนความเจริญมาสู่ประเทศ

การจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะค้ำเนิงทั้งทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ ควบคู่กัน ไป เพราะบุคคลมีความรู้ดี มีสติปัญญาสูง สามารถคิดค้นวิทยาการใหม่ๆ ที่ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่มีความเจริญทางด้านจิตใจ ค้ำเนิงถึงแต่ประ โยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมก็ จะทำให้สังคมวุ่นวาย ไม่มีความสุข เกิดเป็นปัญหาสังคมที่จะต้องหาทางแก้กัน ไปอย่างไม่มียี่ี่สิ้นสุด (กรมสามัญศึกษา, 2525 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงาน โดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ตั้งเห็นถึงความสำคัญของจริยธรรม จึงได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , 2542 : 13 -15) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544 : 4) ยังได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายใน

ข้อ 8 ว่าในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย ต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย (คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, ฉบับปรับปรุง 2535 : 5)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังจริยธรรมซึ่งต้องใช้เวลายาวนานในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและมองเห็นได้ยากว่าการปลูกฝังได้ผลเพียงใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยได้เลือกสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) และหาเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบวัดที่เป็นแบบทดสอบสถานการณ์สมมติ ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นแบบวัดคุณลักษณะทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ศึกษาคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้ครู-อาจารย์ บิดามารดา และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่านักเรียนมีคุณลักษณะด้าน จริยธรรมมากน้อยเพียงใด ต้องแก้ไขจุดใดบ้าง เพื่อจะได้แก้ปัญหาให้ตรงจุด และเป็นการเสริม-สร้างเยาวชนให้เป็นคนที่มีจริยธรรมที่ดี และเป็นบุคคลที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียนที่สร้างขึ้น
3. เพื่อหาเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับแปลความหมายของคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน ที่สร้างขึ้น

ความสำคัญและประโยชน์

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ได้แบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านอื่นๆ แก่นักเรียนในระดับต่างๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 230 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 924 ห้อง มีนักเรียนทั้งสิ้น 34,733 คน
2. แบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน เป็นแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ สมมติ มุ่งวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมในเรื่องของความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรม หมายถึง แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจริยธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) เป็นแบบวัดทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบทดสอบจะเป็นแบบรายงานตนเองชนิดแบบทดสอบสถานการณ์สมมติ

2. คุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจริยธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ต้องการและมุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมประกอบด้วย ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย
3. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว อุทิศตนเพื่อส่วนรวม รู้จักแบ่งปันทรัพย์สินและสิ่งของต่างๆ ให้ผู้อื่นที่ควรได้รับ ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่เป็นโทษช่วยเหลืองานสาธารณะประโยชน์ เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม
4. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น โดยยึดหลักแห่งความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อตนเอง เวลาและหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำตามสัญญาและคำพูด ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับแบบแผนประเพณีและกฎหมายที่ถูกต้องดีงาม
5. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความต้องการที่จะทำให้อื่นมีความสุข และต้องการช่วยเหลือเป็นกำลังใจเมื่อผู้อื่นได้รับความทุกข์ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น
6. ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะของการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น เอาใจใส่ มีความเพียรพยายาม ไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงงาน พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ติดตามผลงานที่ได้ทำไว้เพื่อปรับปรุงและแก้ไข และยอมรับผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านที่ดีและไม่ดี
7. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กติกา และกฎหมาย ตามที่สังคมได้วางไว้หรือตามที่กลุ่มได้ตกลง เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
8. ระดับช่วงชั้นที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544